

GEÇİCİ GÖREVE YURT DIŞINA GÖNDERİLEN VEYA GEÇİCİ GÖREVE ÜLKEMİZDE GÖREVLENDİRİLENLERİN SİGORTALILIĞI

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun Sigortalıların İŐleri Nedeniyle Geçici Olarak Yurt Dışında Bulunmaları baŐlığını taŐıyan 10 uncu maddesinde, “ 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde sayılan sigortalıların iŐverenleri tarafından geçici görevle yurt dışına gönderilmeleri, (c) bendinde sayılan sigortalıların mevzuatlarında belirtilen usule uygun olarak yurt dışına gönderilmeleri veya (b) bendinde sayılanların sigortalılığa esas çalıŐması nedeniyle yurt dışında bulunmaları halinde, bu görevleri yaptıkları sürece, sigortalıların ve iŐverenlerin sosyal sigortaya ilişkin hak ve yükümlölükleri devam eder.” hükmü yer almıŐtır.

Yukarıda açıklanan hükme göre sigortalının yurt dışında geçici olarak görevlendirilmesi halinde görevlendirilen ülkenin, ülkemizle arasında sosyal güvenlik sözleşmesi olan ve olmayan ülke olarak ikiye ayrılması ve mevzuatının ona göre değerlendirilmesi gerekmektedir.

1- Sosyal Güvenlik Sözleşmesi Olan Bir Ülkede Görevlendirilen Sigortalılar

Yukarıda da belirtildiği üzere kanunun 10 uncu maddesinde kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının a bendi kapsamındaki sigortalıların geçici görevle yurt dışına gönderilmeleri halinde bu görevlendirme süresince tıpkı ülkemizde çalıŐıyorlarmıŐ gibi sigortalılıklarının devam ettirilmesi gerektiğinden, görevlendirildikleri ülkenin sosyal güvenlik sistemine tabi olmamaları bakımından iŐverenlerince işyerinin bağlı olduğu Sosyal Güvenlik Kurumuna müracaat edilerek geçici görevlendirmeye ilişkin belge ile birlikte sigortalının kendisinin ve varsa bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sağlık yardımlarının kurumca karşılanacağına ilişkin belgelerin düzenlenmesi ve bu belgelerin gidilen ülkedeki Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmesi gerekmektedir.

Dolayısıyla geçici görev süresince sanki ülkemizde çalıŐıyorlarmıŐ gibi sigortalılık bildirimlerinin yapılması gerekmekte daha doğru bir ifade ile tüm sosyal güvenlik yükümlölüklerinin ülkemizden yerine getirilmesine devam edilmesi icap etmektedir.

Geçici görev belgesindeki sürenin bitmesi ve işin bitirilememiŐ olması halinde geçici görev belgesinin düzenlenmiŐ olduğu Sosyal Güvenlik Merkezine müracaat edilerek görev belgesindeki sürenin uzatılmasının talep edilmesi gerekmektedir.

2- Sosyal Güvenlik Sözleşmesi Olmayan Bir Ülkede Görevlendirilen Sigortalılar

Ülkemiz ile uluslararası sosyal güvenlik sözleşmesi bulunmayan ülkelerde iş üstlenen işverenlerce yurt dıŐındaki işyerlerinde çalıştırılmak üzere götürülen Türk işçileri hakkında zorunlu olarak kısa vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortası hükümleri, bu sigortalıların uzun vadeli sigorta kollarına tabi olmak istemeleri hâlinde ise Kanunun 50 nci maddesinin ikinci fıkrasının Türkiye’de yasal olarak ikamet etme şartı ile aynı fıkranın (a) bendinde belirtilen şartlar aranmaksızın haklarında genel sağlık sigortası primi hariç isteğe bağlı sigorta hükümleri uygulanır.

Sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmayan ülkelerde iş üstlenen işverenlerce çalıştırılmak üzere bu ülkelere götürülen Türk işçileri de geçici görevle yurt dışına gönderilmiş sayılır. Sigortalılıkla ilgili işlemlerde Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde sayılan sigortalılara ilişkin hükümler uygulanır. Yurtdışında bu işlerde çalıştığı sürece sigortalılıklarına ilişkin hak ve yükümlülükleri devam eder.

Yurtdışına sigortalı götürecektir işveren şirket, Türk kanunlarına göre kurulu ve tescilli olmalıdır. Ortaklarının tamamı veya bir kısmı Türk olan ve işin yürütüldüğü yabancı ülke mevzuatına göre kurulan şirketlerin sigorta talepleri kabul edilmemektedir.

Yurt dışında üstlenilen işin işverenin Kurumda tescilli olan, devamlı mahiyetteki işyerinden bildirim yapılan sigortalılarca yapılacak olması halinde, işyerinin işkolu kodunun yurtdışında üstlenilen işe uygun olması gerekir. İşveren durumu dilekçeyle Kuruma bildirir. Dilekçe ekine, işin alındığını belgeleyen sözleşme örneği ile ilgili ülkedeki Türkiye Cumhuriyeti Dış Temsilciliği yazısı veya Dış Ticaret Müsteşarlığı'nca düzenlenecek belge eklenir.

İşverenler, aldıkları işi yeni tescil edecekleri işyerinden bildirilecek sigortalılarca yapacaklarsa; işletme merkezlerinin bağlı olduğu Kurum ünitesine işyeri dosyası tescil ettirerek sosyal sigorta yükümlülüklerini bu dosyadan yerine getirirler. İşyeri bildirgesi ekine işin alındığını belgeleyen sözleşme örneği ile ilgili ülkedeki Türkiye Cumhuriyeti Dış Temsilciliği yazısı veya Dış Ticaret Müsteşarlığı'nca düzenlenecek belge eklenir.

Sosyal Güvenlik Kurumunca Türkiye İş Kurumu'na ibraz edilmek üzere, yurtdışında çalıştırılmak üzere götürülen Türk işçilerinin sigortalılık durumları ile ilgili olarak işverenlere bir yazı verilir.

Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (c) bendi kapsamındaki sigortalıların yabancı ülkelere geçici görevle gönderilmeleri halinde sigortalı işe giriş bildirgeleri Kanunun 8 inci maddesi hükmü uyarınca Türkiye'deki işyerinde işe başlatılmadan evvel Sosyal Güvenlik Kurumuna verilmelidir. Aynı fıkranın (b) bendi kapsamındaki sigortalıların sigortalılık bildirimlerinin de Kanunun 8 inci maddesinde belirtilen süre içinde ilgili kurum ve kuruluşlarca yapılmış olması gerekmektedir.

Yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçlarına sefer esnasında alınarak çalıştırılanlar ile Kuruma ilk defa işyeri bildirgesi verilecek işyerlerinde; ilk defa sigortalı çalıştırmaya başlanılan tarihten itibaren bir ay içinde çalışmaya başlayanlar için, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren en geç söz konusu bir aylık sürenin dolduğu tarihe kadar,

Kamu idarelerince yurt dışı görevde çalışmak üzere işe alınanların, işten ayrılmış olsalar dahi, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren üç ay içinde,

ilgili üniteye yapılan bildirimler de, sigortalılık başlangıcından önce bildirilmiş sayılır.

Yabancı ülkelere geçici görevle gönderilen sigortalıların muhtasar prim ve hizmet belgeleri belgenin ilişkin olduğu ayı takip eden ayın 26'ncı günü bitimine kadar Kuruma verilir.

Yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçları, muhtasar prim ve hizmet belgesinin Kuruma verilme süresi içinde Türkiye'ye dönmemişse bu araçlarda çalıştırılan sigortalıya ait muhtasar prim ve hizmet belgeleri, verilme süresinin sona erdiği tarihten itibaren bir ayı geçmemek şartıyla araçların Türkiye'ye dönüş tarihini takip eden ayın 26'ncı günü bitimine kadar verilir.

Yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçları, sigorta primlerinin ödenmesi gereken süre içinde Türkiye'ye dönmemişse, bu araçlarda çalıştırılan sigortalılara ait sigorta primleri, Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının a ve b bendi kapsamındaki sigortalılar için **araçların Türkiye'ye dönüşünü takip eden ayın sonuna kadar**, c bendi kapsamındaki sigortalılar için ise dönüşü takip eden 15'inci günü akşamına kadar Kuruma ödenir. Ancak, sigorta primlerinin ödenmesi gereken süre her hâlükârda bu maddede belirtilen ödeme süresinin sona erdiği tarihten itibaren bir ayı geçemez.

Sigortalıların yabancı ülkelerde buldukları sırada meydana gelen iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hallerinde muayene ve tedavileri için, sigortalı tarafından yapılan ve Kanuna uygun olan harcamalar, mahalli konsolosluktan tasdikli rapor ve sair belgelere dayanılarak, ödeme tarihindeki Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden hesaplanmak suretiyle Türk Lirası olarak sigortalıya kurumca ödenir.

Ancak, sigortalının yabancı ülkede klinikte yatarak tedavi görmesi veya buna cerrahi müdahale yapılması için, tedavisinin yurda dönüşüne kadar gecikmesinde sıhhi sakınca bulunduğu, tedaviyi yapan tesislerce verilmiş ve mahalli konsoloslukça tasdik edilmiş raporlara istinaden tespit edilmiş olması şarttır.

Durumu Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 99, 100 ve 101 inci maddelerine uygun olan sigortalının tedavi gördüğü sağlık tesislerinden alacağı raporlarda belirtilen tedavi ve istirahat sürelerine ait, Kanuna göre hak kazandığı geçici iş görmezlik ödenekleri, raporun kurumca tasdik şartı aranmaksızın Türk Lirası olarak ödenir.

Durumu Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliğinin 99, 100 ve 101 inci maddesine uygun olan sigortalıların yurt dışında tek hekimden almış olduğu ve istirahat süresi 10 günü geçmeyen raporlar, aynı Yönetmeliğin 44'üncü maddesinde belirlenen hekimler tarafından tasdik edildiği takdirde geçerli sayılır.

İşveren, iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hallerinde, Kurum tarafından işe el konuluncaya kadar sağlık durumunun gerektirdiği her türlü sağlık yardımlarını, Kanundaki esaslarla sağlamakla ayrıca, bu Kanuna göre hak kazandığı geçici iş görmezlik ödeneğini de vermekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesindeki savsama ve gecikmeden dolayı işveren gerek Kurumun gerekse sigortalının uğrayacağı her türlü zarardan sorumludur.

Kurum, Kanuna uygun olarak yapılan ve belgelere dayanan bütün sağlık yardımları masrafları ile geçici iş görmezlik ödenekleri tutarını işverene öder.

Ancak, sigortalının yabancı ülkelerde klinikte yatılarak tedavi ettirilmesi veya buna cerrahi müdahale yapılması için, sigortalının tedavisinin yurda dönüşüne kadar gecikmesinde sıhhi sakınca bulunduğu, tedaviyi yapan tesislerce verilmiş ve mahalli konsoloslukça tasdik edilmiş raporlara istinaden tespit edilmiş olması şarttır.

Yabancı ülkelerde yapılan sağlık yardımları masrafları karşılığı, işverene ödeme tarihindeki T.C. Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden hesaplanarak Türk Lirası olarak ödenir.

Yabancı ülkelerde meydana gelen iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık olayları için Kanunda belirtilen haber verme süreleri, sigorta olayını takip eden;

30 gün içinde Türkiye'ye dönen sigortalılar için, Türkiye' ye döndüğü tarihi takip eden ilk iş gününden itibaren işlemeye başlar. Dönüş tarihinin tespitinde, sigortalının Türkiye'ye deniz ulaştırma aracı ile girmişse ilk Türk limanına girdiği, hava ulaştırma aracı ile girmişse ilk Türk hava alanına indiği, kara ulaştırma aracı ile girmişse, sınır kapılarından Türkiye' ye girdiği tarih esas alınır.

30 günden sonra Türkiye'ye dönecek sigortalılar için, tedavinin bitmesini takip eden 15 günü takip eden günden itibaren başlar.

3- Geçici Görevle Gelen Sözleşmesiz Ülke Vatandaşlarının Sigortalılık Durumları

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi gereğince, yabancı uyruklu kişilerden hizmet akdi ile çalışanlar 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendine tabi olarak sigortalı sayılmışlar, Kanunun 6'ncı maddesinin (e) bendinde ise Uluslararası sosyal güvenlik sözleşmeleri hükümleri saklı kalmak kaydıyla; yabancı bir ülkede kurulu herhangi bir kuruluş tarafından ve o kuruluş adına ve hesabına Türkiye'ye üç ayı geçmemek üzere bir iş için gönderilen ve yabancı ülkede sosyal sigortaya tabi olduğunu belgeleyen kişilerin sigortalı sayılmayacakları hükme bağlanmıştır.

Yabancı bir ülkede kurulu herhangi bir kuruluş tarafından o kuruluş adına ve hesabına Türkiye'ye bir iş için gönderilen ve yabancı ülkede sosyal sigortaya tabi olduğunu belgeleyen kişilerin Kanunun öngördüğü üç aylık süreden sonra zorunlu olarak sigortalı olması gerektiğine göre;

- 1- Bu kişilerin işvereni kim olacaktır?
- 2- Ücretlerinin de kendisini gönderen işverenince ödendiği dikkate alındığında sigorta primlerini kim ödeyecektir?
- 3- Prime esas kazanç tutarı olarak ne bildirilecektir?

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun;

Sigortalılığın başlangıcı başlıklı 7 nci maddesinde, sigorta hak ve yükümlülüklerinin 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılanlar için, çalışmaya, meslekî ve teknik eğitime, meslekî ve teknik ortaöğretim sırasında tamamlayıcı eğitim ya da alan eğitimine, staja veya bursiyer olarak göreve başladıkları tarihten itibaren başlayacağı,

İşvereni tanımladığı 12'nci maddesinde, 4'üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (c) bentlerine göre sigortalı sayılan kişileri çalıştıran gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşların işveren olduğu,

Günlük kazanç sınırlarına ilişkin 82'nci maddesinde, günlük kazançları alt sınırın altında olan sigortalılar ile ücretsiz çalışan sigortalıların günlük kazançları alt sınır üzerinden, günlük kazançları üst sınırdan fazla olan sigortalıların günlük kazançları da üst sınır üzerinden hesaplanır.

hükümleri bulunmaktadır.

Kanunda yabancı bir işveren tarafından onun görevlendirmesi ile ülkemize gelen ve bir işverenin işyerinde üç aydan fazla çalışan bir kişinin sigortalı olması öngörülmüş ise de ülkemize işverenin vermiş olduğu görev nedeniyle gönderilen kişinin işvereni yabancı ülkedeki işvereni olduğundan, ülkemizde işverenlik ve sigortalılık durumu oluşmamaktadır.

Ancak, Kanunun yukarıda belirtilen hükümleri dikkate alınarak zorunlu sigortalılık hükmü uyarınca, yabancı işverenin işçisini görevlendirildiği ülkemizdeki işveren, üç aylık sürenin bitiminden itibaren hizmet akdinin en önemli unsuru olan tabiiyet ve ücret unsuru yerine gelmemiş olsa da bu kişinin işvereni olarak kabul edilmektedir.

Belirtildiği üzere tabiiyet ve ücret unsuru olmamasına rağmen sigortalısı sayılan bu kişi için ülkemizdeki işverence işe giriş bildirimini yapılması akabinde de muhtasar prim ve hizmet belgesinin verilmesi gündeme gelmektedir.

Bu kişinin kendisine ülkemizdeki işverence ücret ödenmemiş olsa dahi, yani ülkemizdeki işverenin kayıtlarında herhangi bir ücret ödemesi görünmemesine rağmen sigorta primlerinin tahakkukuna esas prime esas kazançlarının, 5510 sayılı Kanunun 82'nci maddesi hükmüne göre belirlenen prime esas kazanç alt sınırı olarak bildirilmesi gerekmektedir.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU EKİBİ

